

Hyvää elämää ja hyvää tietoa kaupunkiseuduista

Bra liv och god information om stadsregioner

Asta Manninen & Janne Antikainen & Tarja Pyöriä

Lissabonissa vuonna 2000 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa asetettiin tavoitteeksi, että EU:sta tehdään vuoteen 2010 mennessä ”maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta”. Näiden tavoitteiden saavuttamisessa kaupungeilla ja niiden menestymisellä on ratkaiseva rooli.

Euroopan komission Urban Audit -kaupunkitilastohanke (kuvaus s. 48) ja sen kansallinen rinnakkaishanke tarjoavat hyvän välineen näiden tavoitteiden seurantaan ja edistämiseen. Voimme kysyä ja saada vastauksen mm. siihen, kuinka laajalti 55–64-vuotiaat osallistuvat työelämään, miten kaupunkien ja -seutujen osaamisperusta on kehittynyt, onko sosiaalinen yhteenkuuluvuus lujittunut vai heikentynyt, tai kuinka paljon ikääntyneitä yksinasuvia kaupungeissamme on.

Europeiska rådets möte i Lissabon år 2000 slog fast målsättningen att EU inom loppet av år 2010 skulle göras till ”världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska informationsbaserade ekonomi, som förmår upprätthålla hållbar ekonomisk tillväxt, skapa nya och bättre jobb och öka den sociala samhörigheten”. För dessa mål har städerna och deras framgång en avgörande roll.

Europeiska Kommissionens projekt *Urban Audit* för stadsstatistik (se sida 48) och dess nationella parallellprojekt utgör ett gott verktyg för följande och främjande av dessa målsättningar. Vi kan ställa frågor och få svar om t.ex. hur stor del av 55–64-åringarna som deltar i arbetslivet, hur städernas och stadsregionernas kunskapsunderlag har utvecklats, huruvida den sociala samhörigheten stärkts eller försvagats eller hur många ensamboende äldre bor i våra städer.

Tavoitteena elämän laadun kuvaaminen

Kansallisen Urban Audit -hankkeen tuottamassa Kaupunkiseutujen kasvun aika -julkaisussa kuvataan suomalaisia kaupunkeja ja kaupunkiseutuja, niiden elämänlaatua, kehityskuvaa ja ominaispiirteitä. Kirjassa on ennen julkaisemattomia pitkiä aikasarjoja kaupunkiseutujen kehityksestä sekä erottelu yhtäältä erilaisten kaupunkiluokkien ja toisaalta keskuskaupunkien ja niitä ympäröivien kuntien painoarvosta erilaisilla tilastollisilla muuttujilla. Pontimena tilasto-osiolle on toiminut Euroopan komission Urban Audit II -kaupunkitilastohanke. Urban Audit -jäsenyksen ja määritelmien käyttäminen parantaa suomalaisten kaupunkien vertaamista muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin. Kaupunkien ja kaupunkiseutujen kansainvälinen ja kansallinen vertailtavuus on tärkeä tavoite. Kaupungit ja kaupunkiseudut ovat erilaisia mitä tulee niiden kokoon ja elinympäristöihin sekä erikoistumiseen, monipuolisuuteen ja alueelliseen merkitykseen kansainvälisesti, kansallisesti ja seudullisesti.

Komission Urban Audit II -projektiin ovat osallistuneet Helsinki, Tampere, Turku ja Oulu. Kansallisessa hankkeessa on Urban Audit II -tiedot kerätty 39 suomalaisesta kaupunkiseudusta ja niiden keskuskaupungeista. On siis toteutettu kansallinen Urban Audit II-rinnakkaishanke, jonka tiedonkeruu voitiin pitkälle perustaa Tilastokeskuksen ylläpitämään kaupunki- ja seutuindikaattorit -tietokantaan.

Urban Audit II painottaa tiedon saantia myös kaupunkia pienemmistä alueista eli osa-alueista (sub-city level, neighbourhood), koska varsinkin suurten kaupunkien sisällä esiintyy paikoin suurtakin vaihtelua esimerkiksi väestön koulutustasossa, työttömyydessä tai tulotasossa. Kansallisessa hankkeessa ei vielä ole menty kaupunginosatasolle.

Tilastotarkastelu on jaettu yhdeksään teemaan Urban Audit II -projektin mallin mukaan. Teemat ovat: väestö, sosiaaliset olot, taloudelliset olot, osal-

Syfte: att beskriva livskvaliteten

Publikationen *Kaupunkiseutujen kasvun aika* (en tid av tillväxt för stadsregionerna) beskriver finländska städer och stadsregioner, livskvaliteten i dem, deras utveckling och deras särdrag. Boken innehåller tidigare opublicerade långa tidsserier om stadsregionernas utveckling samt en specificering av dels olika stads-kategorier, dels av den tyngd olika kärnstäder och kranskommuner har enligt olika statistiska variabler. Utgångspunkten för statistikavdelningen har varit Europeiska Kommissionens projekt Urban Audit II för stadsstatistik. Tillämpandet av Urban Audits grupperingar och definitioner förbättrar de finländska städernas jämförbarhet med övriga europeiska städer. Städernas och stadsregionernas jämförbarhet internationellt är ett viktigt mål. Städerna och stadsregionerna är olika till storlek och livsmiljö och till specialisering, mångsidighet och geografisk betydelse både internationellt, nationellt och regionalt.

I projektet Urban Audit II deltog Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborg. Det nationella projektet har samlat in uppgifter om 39 finländska stadsregioner jämte kärnstad. Man har alltså genomfört ett nationellt parallellprojekt till Urban Audit II, som i stor utsträckning kunde baseras på Statistikcentralens databas om städer och stadsregioner.

Urban Audit II betonar även informationen om mindre områdesenheter än städerna, dvs. stadsdelar eller distrikt, eftersom det i synnerhet i stora städer förekommer betydande lokala skillnader i invånarnas utbildningsnivå, arbetslöshet eller inkomstnivå. Inom det nationella projektet har man ännu inte gått ned på stadsdelsnivå.

Den statistiska analysen har delats upp i *nio teman* enligt modell från Urban Audit II. Temana är: befolkning, sociala förhållanden, deltagande, utbildning och studier, miljö, resande och trafik, informationssamhället, kultur och turism.

Urban Audit producerar i huvudsak kvantitativ statistik om levnadsförhållandena och livskvaliteten i

listuminen, koulutus ja opiskelu, ympäristö, matkustaminen ja liikenne, tietoyhteiskunta, kulttuuri ja turismi.

Urban Audit tuottaa pääasiassa kovaa tilastotietoa kaupunkien elinoloista ja elämänlaadusta. Urban Audit kerää kuitenkin tietoa myös kaupunkilaisten kokemasta elämänlaadusta (data on citizens' perception of the quality of life in their cities). Tämä perustuu kyselyihin. Nyt Urban Audit II:n yhteydessä suoritettiin hyvin rajallinen ja koeluontoinen haastattelu kaupunkilaisten tyytyväisyydestä kaupunkiinsa, sen palveluihin ja muuhun elämän laatuun. Myös kansallisessa hankkeessa on ollut kehitteillä työkalu laadulliseen mittaamiseen.

Kaupunki-indikaattoreiden kehittäminen on pitkäjänteistä työtä. Euroopan komission Aluepolitiikan pääosasto tulee yhdessä Eurostatin kanssa jatkaamaan Urban Audit-työtä yhteistyössä jäsenmaiden tilastokeskusten ja kaupunkien kanssa. Urban Audit II -projektin tuottamat tiedot avattaneen käyttäjille huhti-toukokuussa 2004 (indikaattoreita internetiin ja perusdata NewCronos-järjestelmään). Tavoitteeksi tulisikin asettaa, että kaupunkitilastot ja -indikaattorit vakiintuisivat pysyväksi osaksi eurooppalaista tilastojärjestelmää (ESS, European Statistical System), jota Eurostat ylläpitää yhteistyössä jäsenvaltioiden tilastokeskusten ja niiden verkostojen kanssa, tässä tapauksessa kaupunkien kanssa.

Suomalaiset kaupungit ja Urban Audit II

Kaupunkiseutujen kuvaukset kertovat kaupunkiseutujen kasvusta kahdella tavalla. Ensinnäkin kaupungit ovat viime vuosikymmeninä nousseet alueellisen kehityksen moottoreiksi. 1970–1980 lukujen hyvinvointivaltion rakentamisen jälkeen on tullut aika löytää kasvu erikoistumisen kautta. Perinteiset, vuosikymmenten aikana kaupunkiseuduille juurtuneet osaamisen alat ovat kohdanneet huippuosaamisen. Yliopistot, ammattikorkeakoulut, tiedepuistot ja

städerna. Projektet samlar dock även in kvalitativa rön om upplevd livskvalitet (data on citizens' perception of the quality of life in their cities) I samband med Urban Audit II utfördes en mycket begränsad och experimentell telefonenkät om stadsbornas belåtenhet med sin stad, dess service och övriga livskvalitet. Även inom det nationella projektet har man utvecklat ett redskap för kvalitativ mätning.

Utvecklandet av stadsindikatorer är ett långsiktigt arbete. Huvudavdelningen för regionalpolitik vid Europeiska Kommissionen kommer tillsammans med Eurostat att fortsätta på Urban Audits arbete i samarbete med medlemsländernas statistiska centralbyråer och städer. De data Urban Audit II kommer fram med torde öppnas för användning i april-maj 2004 (indikatorerna på Internet och basdata i systemet NewCronos). Målet borde vara att stadsstatistiken och -indikatorerna skulle bli en varaktig del av det europeiska statistiksystemet (ESS, European Statistical System), som Eurostat upprätthåller i samarbete med medlemsstaternas statistiska centralbyråer och deras nätverk, i detta fall städerna.

Finländska städer och Urban Audit II

Beskrivningarna av stadsregionerna berättar om tillväxten i stadsregionerna på två sätt. För det första har städerna under de senaste årtiondena blivit motorer för regional utveckling. Efter välfärdsstatsbygget på 1970- och 1980-talet gäller det nu att hitta tillväxt genom specialisering. De traditionella kunskapsbranscher som under årtionden rotat sig i stadsregionerna har nu fått sällskap av toppkunnandet. Universitet, yrkeshögskolor, vetenskapsparken och kunskapscentra är centrala aktörer i den nya tillväxten. Samtidigt har städerna allt sedan 1970-talet regionaliserats, dvs. vuxit sig till stadsregioner. Städerna och de omgivande kommunerna utgör samma funktionella område där man arbetar, bor och konsumerar service. Städerna i Finland är förhållandevis

osaamiskeskukset ovat keskeisiä toimijoita uudessa kasvussa. Toisaalta kaupungit ovat alueellisesti kasvaneet kaupunkiseuduiksi, eli ne ovat seutuistuneet 1970-luvulta alkaen. Kaupungit ja niitä ympäröivät kunnat ovat yhtä toiminnallista aluetta, jolla käydään töissä ja haetaan palveluja. Kaupungit ovat Suomessa verrattain nuoria ja uudet kasvun ajat ovat jo kässillä. Jatkossa kasvu edellyttää eri toimijoiden vahvaa seudullista yhteistyötä. Kaupunkiseudut ovat alueellisessa kehityksessä avainroolissa nostettaessa Eurooppaa – Lissabonin strategian mukaisesti – maailman kilpailukykyisimmäksi ja dynaamisimmaksi aluetaloudeksi vuoteen 2010 mennessä. Kaupungeilla on erityinen rooli työllisyyden parantamisessa. Paavo Okon mukaan uuden talouden seuraavan aallon pitäisi näkyä ns. vanhan talouden puolella. Niissäkin oloissa keskuksien ja niiden verkostojen rooli säilyy vahvana.

Suomalaiset kaupunkiseudut "ihmisen kokoisia"

Kaupungit ovat laatineet kaupunkiseutukuvaukset kirjaan *Kaupunkiseutujen kasvun aika* neljän pääkohdan mallia mukailleen. Ensin kerrotaan kaupungin synnystä ja kasvusta pitäen sisällään merkittävimmät murroskohdat kehityksessä. Tämän jälkeen seuraa lyhyt kuvaus kehityksen nykytilasta. Kolmanneksi tarkastellaan lähemmin asumista ja palveluja, jotka ovat keskeisimpiä tekijöitä alueiden asukkaille. Lopuksi luonnehditaan seudun ominaispiirteitä.

Kaupunkiseuduilla on omat vahvat ominaispiirteensä. Kaupunkialueiden osaaminen perustuu vuosikymmenten saatossa vahvistuneisiin perinteisiin toimialoihin, jotka ovat viimeisen vuosikymmenen aikana saaneet paljon uusia piirteitä, ja joiden kautta kukin kaupunkiseutu kytkeytyy globaaleihin verkostoihin. Yhteisiä nimittäjiä kuvauksista löytyy useita: suomalainen kaupunkiseutu on "ihmisen kokoinen", viihtyisä, luonnonläheinen ja turvallinen, joka tarjoaa toimivat palvelut ja mahdollisuuden erilaiseen asumiseen.

unga, och nya tillväxttider stundar redan. I fortsättningen förutsätter tillväxten starkt regionalt samarbete mellan olika aktörer. Stadsregionerna har en nyckelroll i den regionala utvecklingen då det gäller att i överensstämmelse med Lissabonstrategin göra Europa till världens konkurrenskraftigaste och mest dynamiska regionalekonomi fram till år 2010. Städerna har en särskild roll för förbättrandet av sysselsättningen. Enligt Paavo Okko borde följande våg i den nya ekonomin synas även i den s.k. gamla ekonomin. Även därvidlag fortsätter kärnstäderna i stadsregionerna och deras nätverk att axla en viktig roll.

De finländska stadsregionerna har "mänsklig storlek"

I boken *Kaupunkiseutujen kasvun aika* (Stadsregionerna växer till sig) har städerna uppgjort beskrivningar av sig själva enligt en modell med fyra huvudpunkter. Först berättas det om stadens uppkomst och tillväxt inklusive viktiga brytningskedan. Därpå följer en kort beskrivning av nuläget. För det tredje tas en närmare titt på boende och service, som är de viktigaste faktorerna för invånarna. Till sist beskrivs stadsregionens särdrag.

Varje stadsregion har sina egna starka särdrag. Stadsområdenas kunnande bygger på traditionella näringsgrenar, som stärkts under årtiondenas lopp och fått många nya drag under det senaste årtiondet och genom vilka varje stadsregion anknyts till de globala nätverken. Flera gemensamma nämnare framträder i beskrivningarna: i Finland har stadsregionerna "mänskligt format", de är trivsamma, naturnära och trygga, och de erbjuder fungerande service och möjlighet till olika slags boende.

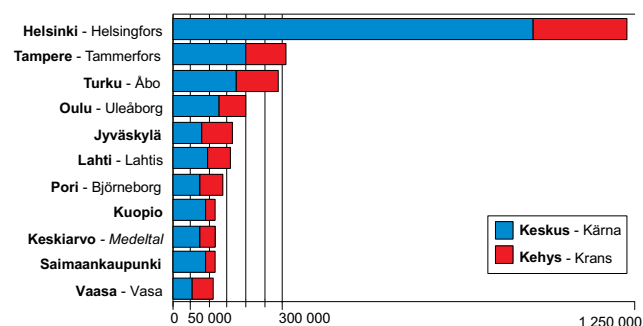
Kaupungistuminen jatkuu, useampi kaupunki kasvaa

1990-luku oli voimakasta väestön keskittymisen aikaa, jonka jälkeen kehitys on ollut hajakeskittyvää, eli kaupungit edelleen kasvavat, mutta kasvavia kaupunkeja on enemmän kuin 1990-luvun lopulla. Puolet Suomen väestöstä asuu Helsingin metropolialueella ja muilla monipuolisilla yliopistoseuduilla. Kaupunkiseutujen väestöstä 63 % asuu keskuskaupungeissa. Monilla pienemmillä kaupunkiseuduilla kehyskuntien osuus seudun väestöstä on suurempi. Ulkomaiden kansalaiset ovat keskittyneet suurille kaupunkiseuduille, ruotsia puhuville seuduille rannikolla sekä itärajan läheisille kaupunkiseuduille.

Vuoden 2003 ennakkotietojen mukaan suurimmat kaupunkiseudut ovat edelleen saaneet eniten muuttovoittoa ja niillä myös luonnollinen väestönlisäys on suurinta. Muuttoliike on kuitenkin tasapainottunut – monipuolisten yliopistoseutujen lisäksi positiivista kehitystä on monilla keskisuurilla kaupunkiseuduilla. Helsingin seudulla tapahtui käänne eli väestönkasvu hidastui edelleen vuonna 2003 kotimaisen muuttovoiton kääntyessä negatiiviseksi. Helsingin seudun kohdalla vastaava tilanne on ollut vain vuonna 1989 koko sodan jälkeisenä aikana.

Väkiluku kaupunkiseuduilla 2003 (ennakkotieto)

Folkmängd i stadsregionerna 2003 (förhandsuppgift)

Lähde: Tilastokeskus - Källa: Statistikcentralen

Urbaniseringen fortsätter, allt flera städer växer

1990-talet var en tid av stark inflyttning till de mångsidiga universitetsregionerna. Efter det har utvecklingen varit sådan att städerna fortfarande växer och att antalet växande städer är större än i slutet av 1990-talet. Hälften av Finlands befolkning bor antingen i Helsingfors metropolområde eller någon annan mångsidig universitetsregion. Av stadsregionernas befolkning bor 63 procent i kärnstäderna. Men i många mindre stadsregioner är kranskommunernas andel av regionens befolkning större än så. De utländska medborgarna har anhopats i de stora stadsregionerna, de svenskspråkiga bygderna vid kusten samt i stadsregioner nära östgränsen.

Enligt förhandsuppgifter för år 2003 har de stora stadsregionerna fortsättningsvis fått mest flyttöverskott, och där är även den naturliga folkökningen störst. Samtidigt har flyttningsrörelsen jämnat ut sig, och positiv utveckling har skett inte bara i de stora universitetsregionerna utan även i många medelstora stadsregioner. I Helsingforsregionen skedde en vändning: folkökningen fortsatte mattas av år 2003 i och med att flyttbalansen med övriga Finland blev negativ. Sedan kriget har ett liknande läge rått enbart år 1989.

I framtiden kommer antalet ensamstående gamla att växa i och med att de stora åldersklasserna blir äldre. P.g.a. männens kortare medellivslängd blir det tre gånger flera ensamboende kvinnor än män. Det förekommer stora skillnader stadsregioner emellan i dödligheten bland folk i arbetsför ålder.

I Helsingfors metropolområde och de mångsidiga universitetsregionerna finns största delen av bostäderna i höghus, men i medelstora och mindre stadsregioner finns det mera villor än höghus. Omkring en tredjedel av stadsregionernas invånare bor på hyra. Efterfrågan på bostäder återspeglas i bostadspriserna, där Helsingfors skiljer sig klart från de övriga.

Tulevaisuudessa suurten ikäryhmien ikääntyessä yksin asuvien vanhusten määrä nousee selvästi. Miesten lyhyemmästä elinajanodotteesta johtuen yksin asuvia naisia on yli kolme kertaa enemmän kuin miehiä. Työkäisten kuolleisuudessa on varsin suuria eroja kaupunkiseutujen välillä.

Helsingin metropolialueella ja monipuolisilla yliopistoseuduilla suurin osa asuntokannasta on kerrostaloja, mutta keskisuurilla ja sitä pienemmillä kaupunkiseuduilla on jo enemmän omakotitaloja kuin kerrostaloja. Noin yksi kolmasosa kaupunkiseutujen väestöstä asuu vuokralla. Asuntojen kysyntä heijastuu asuntojen hintoihin, jossa Helsingin seutu erottuu selvästi muista.

Kaupunkiseutujen työttömyysaste on korkeampi kuin maassa keskimäärin. Tilanne on keskimääräistä heikompi myös monipuolisilla yliopistoseuduilla, vaikkakin niillä on syntynyt runsaasti uusia työpaikkoja viimeisen kymmenen vuoden aikana. Viimeaikainen kehitys on kuitenkin osoittanut, ettei vaatimaton talouskasvu välttämättä tuo uusia työpaikkoja.

Suuremmilla kaupunkiseuduilla pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on suurempi kuin muissa kaupunkiluokissa. Alhaisen työttömyyden seutuja ovat Helsingin metropolialueen lisäksi monet rannikon ja pienemmät Etelä-Suomen seudut, korkeimpien työttömyysprosenttien löytyessä perifeerisiltä kaupunkiseuduilta Itä- ja Pohjois-Suomesta ja muutamilta teollisilta seuduilta.

Arvonlisäyksestä tahkotaan kaupunkiseuduilla yli 90 %, ja siitä lähes neljä viidesosaa keskuskaupungeissa. Asukasta kohden lasketussa bruttokansantuotteessa näkyy erityisesti informaatiosektorin, mutta myös perinteisen teollisuuden, vahvat alueet sekä suuret erot keskuskaupunkien ja kehyskuntien välillä.

Yrittäjyys on pienemmillä kaupunkiseuduilla vahvempaa kuin suuremmilla seuduilla. Yksityiset palvelutoiminnot ovat varsin vahvasti keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Varsin vahva korrelaatio on myös kaupunkiseudun koon ja alkutuotantovaltaisuuden

Arbetslöshetsgraden i städerna är högre än i landet i medeltal. Läget är sämre än medeltalet också i de mångsidiga universitetsregionerna, trots att det uppstått många nya jobb i dessa under de senaste tio åren. Men den senaste utvecklingen har visat att en anspråklös ekonomisk tillväxt inte nödvändigtvis för med sig nya jobb.

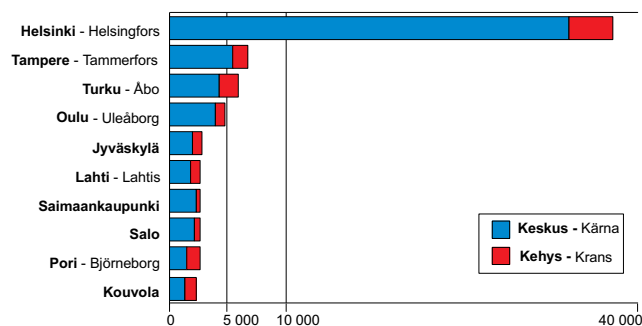
I de större stadsregionerna är de långtidsarbetslösas andel av de arbetslösa större än i de övriga stadskategorierna. Bland regioner med låg arbetslöshet återfinns Helsingfors metropolområde och många kustregioner och mindre regioner i södra Finland, medan de högsta arbetslöshetsgraderna finns i perifera stadsregioner i östra och norra Finland och några industriregioner.

Av förädlingsvärdets ökning produceras över 90 procent i stadsregionerna, och därav nästan fyra femtedelar i kärnstäderna. I bruttonationalprodukten per capita syns i synnerhet informationssektorn men även den traditionella industrins starka branscher samt de stora skillnaderna mellan kärnstäderna och kranskommunerna.

Företagsamheten är livligare i de mindre stadsregionerna än i de större. De privata servicefunktionerna har koncentrerats starkt till huvudstadsnejden. Det råder också en stark korrelation mellan stadsregionernas storlek och andelen primärproduktion i

Arvonlisäys (miljoonaa euroa) kaupunkiseuduilla 2001

Ökningen i produktionens förädlingsvärde (miljoner euro) i stadsregionerna 2001

Lähde: Tilastokeskus - Källa: Statistikcentralen

välillä (pienemmät seudut vahvemmin alkutuotantovaltaisia).

Äänestysaktiivisuudessa ei ole huomattavia eroja kaupunkiseutujen välillä, mutta äänien jakaumassa puolueittain luonnollisesti on.

Suuret yliopistoseudut erottuvat myös opiskelijoiden määrässä selvästi muista, mutta ammattikorkeakoulut ovat tasapainottaneet rakennetta huomattavasti viime vuosien aikana. Vahvimmat keskisuuret kaupunkiseudut ovat nousseet pienimpien yliopistoseutujen rinnalle opiskelijamäärissä. Keskisuurten kaupunkiseutujen lisäksi myös teollisilla seuduilla on ammattikorkeakouluilla yhä vankistuva rooli alueellisessa kehittämisessä. Suomen yli 15-vuotiaista neljäsosa on korkeakoulutettu.

Informaatiosektorilla palveluiden ja sisällöntuotanto on keskittynyt Helsingin metropolialueelle sekä suurille yliopistoseuduille ja niiden sisällä vahvasti keskuskaupunkeihin.

Kulttuuripalvelujen käyttö vastaa alueiden väestömäärää. Maakuntien keskuskaupungit toimivat kulttuurin moottoreina alueellaan. Pitkien etäisyyksien maassa Itä- ja Pohjois-Suomen seuduilta liikutaan Helsingin seudulle lentoteitse.

Tieto käyttöön

Tietopohjaa suomalaisista kaupunkiseuduista on rakennettu systemaattisena sarjana. Kaupunki-indikaattoriprojekti on aikaisemmin tuottanut kaksi kokoomajulkaisua: Suomalaisia kaupunkeja ja kaupunkiseutuja. Kaupunki-indikaattorit 1998 sekä *A Portrait of Finnish Cities, Towns and Functional Urban Regions 1999*. Lisäksi on tuotettu Kaupunkikatsauksia ja perustettu Kaupunki-indikaattoritietokanta, jota Tilastokeskus ylläpitää (<http://statfin2.stat.fi>). Kaupunkiverkkotutkimus 2001 on analyysi kansallisen kaupunkiverkon rakenteesta. Vuonna 2003 julkaistu Aluekeskukset – koko kuva profiloii aluekeskusohjelma-alueita.

dem: de mindre regionerna har ett större inslag primärproduktion.

Inga märkbara skillnader i valdeltagande finns mellan stadsregionerna, men nog i rösternas fördelning på de politiska partierna.

De stora universitetsregionerna skiljer sig klart från de andra beträffande antalet studerande, trots att läget utjämnats märkbart på senare år i och med yrkeshögskolorna. De starkaste medelstora stadsregionerna har fått lika stort studerandeinslag som de minsta universitetsregionerna. Även i de industriella stadsregionerna har yrkeshögskolorna fått en allt viktigare roll för den regionala utvecklingen. Bland över 15-åringarna i Finland har en fjärdedel fått högre utbildning.

Inom informationssektorn har produktionen av tjänster och innehåll koncentrerats till Helsingfors metropolområde och de stora universitetsregionerna, i synnerhet till dessas kärnstäder.

Nyttjandet av kulturtjänster motsvarar regionernas folkmängd. Landskapens kärnstäder fungerar som kulturella motorer inom sin landsända. De stora avstånden i vårt land gör att man tar flyget från regionerna i östra och norra Finland till Helsingforsregionen och vice versa.

Utnyttja kunskapen

Baskunskapen om de finländska stadsregionerna har byggts upp i en systematisk serie. Stadsindikatorprojektet har tidigare tagit fram två samlingspublikationer: *Suomalaisia kaupunkeja ja kaupunkiseutuja. Kaupunki-indikaattorit 1998* (finländska städer och stadsregioner. Stadsindikatorerna 1998) samt *A Portrait of Finnish Cities, Towns and Functional Urban Regions 1999*. Dessutom utgavs *Kaupunkikatsauksia* (stadsöversikter) och grundades databasen *Kaupunki-indikaattoritietokanta*, som Statistikcentralen upprätthåller (<http://statfin2.stat.fi>). Undersökningen om stadsnätet 2001 är en analys av det nationella

Suomessa on maantieteellisesti kattava vahvojen ja monipuolisten kaupunkiseutujen verkosto. Keskeisenä periaatteena alueellisessa kehittämisessä on monikeskuksisen kaupunkiverkon ja ainakin yhden elinvoimaisen kaupunkiseudun kehittäminen jokaisessa maakunnassa. Menestyksekkäs kaupunkipolitiikka vaatii eriyttämistä. Julkaisun tietopohjaa ja kaupunkiluokittelua tullaan jatkossa käyttämään hyväksi kaupunkipolitiikan eriyttämisessä. Suomi tarvitsee Helsingin metropolialuetta toimimaan vahvana solmuna globaalissa kaupunkiverkossa ja muita monipuolisia yliopistoseutuja kansainvälisen tason kasvualojen vahvistamiseen ja löytämiseen. Maakuntakeskukset ovat lisäksi tärkeässä palvelutehtävässään omassa maakunnassaan. Suomessa on tusinan verran yksipuolisempia teollisia seutuja, mutta näiden seutujen metsä- ja metalliteollisuuden varassa nojaa kaksi kansallista taloudellista tukijalkaa. Pienimmät kaupunkiseudut ja kaupunkiseutuja ympäröivät seudut vaativat omaa otetta potentiaalinsa hyödyntämiseen esimerkiksi matkailu- ja virkistyspalveluissa.

Lähteet: | Källor:

Antikainen, Janne & Pyöriä, Tarja (toim.) (2004). Kaupunkiseutujen kasvun aika. Sisäasiainministeriön julkaisu 14/2004, alueiden kehittäminen.

Lewis Dijkstra: "European Cities in a Dynamic, Knowledge-based Economy", julkaisussa Kaupunkiseutujen kasvun aika.

Euroopan komission Urban Audit II -projektin aineistot.

Kotimaisen Urban Audit II -rinnakkaisprojektin aineistot.

Paavo Okko: "Kaupunkiseutujen uusi talous" (2004). Julkaisussa Antikainen, Janne & Pyöriä, Tarja (toim.) (2004). Kaupunkiseutujen kasvun aika. Sisäasiainministeriön julkaisu 14/2004, alueiden kehittäminen.

stadsnätets struktur. Publikationen *Aluekeskukset - koko kuva* profilerar områdena i regioncentrumprogrammet.

Finland har ett geografiskt täckande nätverk av starka och mångsidiga stadsregioner. Den bärande principen i regional utveckling är att få fram ett stadsnät med flera centra och åtminstone en livskraftig stadsregion i varje landskap. Framgångsrik stadspolitik kräver skraddarsydda lösningar. Publikationens rön och stadsklassificering kommer i framtiden att utnyttjas just för att kunna skraddarsy stadspolitiken. För att stärka och finna tillväxtbranscher av internationell nivå behöver Finland Helsingfors och dess metropolområde som stark knutpunkt i det globala stadsnätet – och även de övriga mångsidiga universitetsregionerna. Landskapcentra har dessutom en viktig uppgift inom servicen. Finland har ett dussin ensidigare industriella regioner, men just dessas skogs- och metallindustri utgör samtidigt viktiga stöttepelare för nationens ekonomi. De mindre stadsregionerna och de regioner som omger stadsregioner behöver alldeles egna lösningar för att deras potential inom t.ex. turism och rekreation skall kunna utnyttjas.

Euroopan komission Urban Audit -hanke

Pilottivaihe:

- Euroopan komissio käynnisti Urban Audit -hankkeen vuonna 1998.
- Tavoitteena oli kuvata elämän laatua eurooppalaisissa kaupungeissa.
- 58 kaupunkia, pääkaupungit ja muutama muu suurempi kaupunki. Suuret metropolit, Lontoo ja Pariisi olivat pilotin ulkopuolella. Suomesta osallistui vain Helsinki.
- Tietoa kerättiin itse kaupungista, sen toiminnallisesta kaupunkiseudusta ja kaupunkia pienemmistä osa-alueista.
- Kaupungeista kerättiin tietoja yli 500 muuttujasta pääosin vuosilta 1981, 1991 ja 1996.
- Vuonna 2000 päättyneen pilottihankkeen tulokset on saatavilla osoitteessa:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/urban2/urban/audit/index.html

Urban Audit II

- Toinen vaihe käynnistyi vuonna 2001 pilottivaiheen arvioinnilla.
- Mukana yhteensä 258 suurta ja keskisuurta kaupunkia: 189 kaupunkia EU 15-maista ja 69 kaupunkia EU:n ulkopuolta
- 258 kaupunkia edustaa yhteensä 107 miljoonaista väestöstä, joka on enemmän kuin 20 % EU 27:n väestöstä. Nyt on mukana myös Lontoo ja Pariisi.
- Suomesta osallistuu Helsinki, Tampere, Turku ja Oulu.
- Tiedot on kerätty kolmelta aluetasolta: kaupunki, kaupunkiseutu ja kaupunkia pienemmistä osa-alueista.
- Tutkimuksen kohteena on ollut yhdeksän kaupunkien kannalta keskeistä teemaa, joista on yhteensä kerätty tietoa 333 muuttujan verran. Teemat ovat: *väestö, sosiaaliset olot, taloudelliset olot, osallistuminen, koulutus ja opiskelu, ympäristö, matkustaminen ja liikenne, tietoyhteiskunta, kulttuuri ja turismi*. Vaikka useampi teema ja näkökulma on tutkimuksen kohteena, on muuttujien määrä huomattavasti pienempi kuin pilottivaiheessa.
- Vanhojen jäsenmaiden 189 kaupungin tiedot on koossa ja tietokannat avataan käyttäjille huhti-toukokuussa 2004. Muiden kaupunkien tiedonkeruuprosessi käynnistyi myöhemmin, joten kokonaisuudessaan kaikkien 258 kaupungin tiedot valmistuvat käyttöön vasta 2005.
- Mukana olevat kaupungit ja muuttujalista löytyy mm. osoitteesta www.intermin.fi/aluekeskusohjelma

Europeiska Kommissionens projekt Urban Audit

Pilotskedet:

- Europeiska Kommissionen inledde projektet Urban Audit år 1998
- Syftet var att beskriva livskvaliteten i europeiska städer
- 58 städer, huvudstäderna och några andra större städer. De stora metropolerna London och Paris lämnades utanför pilotprojektet. Från Finland deltog bara Helsingfors
- Rön insamlades om själva städerna, om delområden i dem och om deras funktionella stadsregioner
- Data på över 500 variabler insamlades för varje stad gällande åren 1981, 1991 och 1996
- Resultaten av pilotprojektet, som avslutades år 2000, finns på adressen:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/urban2/urban/audit/index.html

Urban Audit II

- Andra skedet startade år 2001 med en bedömning av pilotskedet
- Med var sammanlagt 258 stora och medelstora städer: 189 städer från EU 15-länderna och 69 städer som inte var med i EU
- De 258 städerna har sammanlagt 107 miljoner invånare, vilket är mera än 20 % av EU 27:s befolkning. Nu är även London och Paris med.
- Från Finland deltar Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborg
- De insamlade uppgifterna gäller tre områdesnivåer: städer, städers delområden och stadsregioner
- Granskningen har gällt nio för städerna centrala teman, omfattande sammanlagt 333 variabler. Temana är: *befolkning, social förhållanden, ekonomiska förhållanden, deltagande, utbildning och studier, miljö, resande och trafik, informationssamhället, kultur och turism*. Trots att Audit II omfattar flera teman och synvinklar är antalet variabler betydligt mindre än i pilotskedet.
- Uppgifterna om de 189 städerna i de gamla medlemsländerna finns ihopsamlade, och databaserna öppnas för användarna i april-maj 2004. Insamlandet av uppgifter för de övriga städerna kom igång senare, vilket betyder att uppgifterna för samtliga 258 städer finns tillgängliga först år 2005.
- En lista över städerna och variablerna finns bl.a. på adressen www.intermin.fi/aluekeskusohjelma

Poimintoja "Kaupunkiseutujen kasvun aika" -kirjan tilasto-osiesta

Plock ur statistikavsnittet i boken "Kaupunkiseutujen kasvun aika"

Kaupunkiluokitus

A	Helsingin metropolialue
B	monipuoliset yliopistoseudut
C	keskisuuret kaupunkiseudut
D	teolliset kaupunkiseudut
E	alkutuotantovaltaiset aluekeskukset
K	kaupunkiseudut yhteensä (ml. Maarianhamina, lisäksi erottelu keskustaajamien ja kehyskuntiin)
M	kaupunkiseutujen ulkopuoliset alueet

Stadskategorier

A	Helsingfors metropolområde
B	mångsidiga universitetsregioner
C	medelstora stadsregioner
D	industriella stadsregioner
E	regioncentra med främst primärproduktion
K	stadsregionerna sammanlagt (inkl. Mariehamn, dessutom särskiljning mellan kärnstäder och kranskommuner)
M	områden utanför stadsregionerna

Väkiluku ja väkiluvun muutokset 2003 (ennakko) ja ulkomaisten kansalaisia 2002 kaupunkiluokittain

Folkmängd och folkmängdsförändringar 2003 (förhand) och utländska medborgare 2002 i de olika stadskategorierna

	Väkiluku Folkmängd	Muuttoliike Flyttrörelse	Luonnollinen väestönmuutos Naturlig befolkningsförändring	Ulkomaisten kansalaisia Utländska medborgare
A	1 383 261	3 197	6 802	51 173
B	1 293 693	6 278	4 821	24 574
C	985 097	867	-641	13 281
D	548 663	-1 203	-5	6 268
E	291 668	-1 757	-459	1 886
K	4 528 719	7 466	10 514	98 526
Keskukset Kärnkommuner	2 854 768	2 364	7 917	83 255
Kehyskunnat Stadsregion	1 673 951	5 102	2 597	15 271
M	690 915	-1 894	-2 747	5 156
Suomi Finland	5 219 634	5 572	7 767	103 682

Yksin asuvien yli 64-vuotiaiden osuus kaikista asuntokunnista kaupunkiseuduilla 2000

Andelen ensamboende över 64-åringar bland samtliga bostadshushåll i stadsregionerna 2000

Kaupunkiseutu	Osuus asuntokunnista, % Andel av bostadshushållen, %	Miehiä Män	Naisia Kvinnor
Oulu Uleåborg	8,90	1 562	5 566
Helsinki Helsingfors	10,10	10 828	44 505
Rovaniemi	10,20	627	2 127
Raahe Brahestad	10,70	408	1 134
Kuusamo	11,00	414	958
Kokkola Karleby	11,30	484	1 868
Jyväskylä	11,40	1 671	6 300
Kuopio	11,40	1 116	4 814
Porvoo Borgå	11,80	591	2 069
Kemi-Tornio Kemi-Torneå	11,90	846	2 417
Tampere Tammerfors	12,00	3 144	13 227
Lohja Lojo	12,30	633	2 126
Joensuu	12,60	1 272	4 644

Asuntokanta talotyyppin mukaan kaupunkiluokittain 2002

Bostadsbeståndet enligt typ av hus i de olika stadskategorierna 2002, %

	Erillinen pientalo Skilt småhus	Rivi-ketjutalo Rad-/kedjehus	Asuinkerrostalo Flervåningshus	Muu/tuntematon Övrig/okänd
A	23	11	65	2
B	31	14	52	2
C	45	13	40	2
D	54	14	29	3
E	59	17	21	3
K	36	13	48	2
Keskukset Kärnkommuner	24	11	63	2
Kehyskunnat Stadsregion	61	17	19	2
M	64	17	16	3
Suomi Finland	40	14	44	2

Asuntokanta hallintaperusteen mukaan ja asutokauppojen lukumäärä kaupunkiluokittain 2002

Bostadsbeståndet enligt upplåtelseform och antalet bostadsköp i de olika stadskategorierna 2002

	Omistaa talon Äger huset	Omistaa asun- non osakkeet Äger aktierna för bostaden	Vuokra-asunto Hyresbostad	Asumisoikeus- asunto Bostads- rättsbostad	Muu tai tuntematon hallintaperuste Övrig eller okänd upplåtelseform	Asunto-kauppojen lukumäärä Antalet bostads- affärer
	%					
A	14,20	36,70	39,30	2,20	7,60	23 953
B	24,70	30,60	34,80	1,60	8,30	20 804
C	35,10	25,50	29,60	0,80	9,00	12 376
D	43,10	20,60	26,60	0,00	9,60	4 989
E	45,70	17,10	25,00	0,00	12,20	2 058
K	27,50	29,10	33,30	1,30	8,70	64 255
Keskukset Kärnkommuner	17,00	33,90	39,40	1,60	8,10	50 261
Kehyskunnat Stadsregion	48,10	19,70	21,50	0,80	9,80	13 994
M	49,50	15,10	22,40	0,00	13,00	3 857
Suomi Finland	30,40	27,30	31,90	1,10	9,30	68 112

Työttömyysaste, nuorten (alle 25-v.), pitkäaikaistyöttömien (työttömyys jatkunut yli vuoden) ja naisten osuus työttömistä kaupunkiluokittain joulukuussa 2003

Arbetslöshetsgraden samt andelen under 25-åriga långtidsarbetslösa (minst ett år) och kvinnor bland de arbetslösa i de olika stadskategorierna i december 2003, %

	Työttömyysaste Arbetslöshetsgrad	Työttömistä nuoria Unga bland de arbetslösa	Työttömistä pitkäaikais- työttömiä Långtidsarbetslösa bland de arbetslösa	Työttömistä naisia Kvinnor bland de arbetslösa
A	8,30	8,80	27,70	43,30
B	12,90	14,70	23,30	47,20
C	14,30	13,50	24,10	47,30
D	12,70	12,80	23,00	49,30
E	14,80	13,00	18,40	44,00
K	11,70	12,60	24,10	46,30
Keskukset Kärnkommuner	12,20	13,30	25,50	46,20
Kehyskunnat Stadsregion	10,80	11,20	21,30	46,50
M	14,00	10,30	20,70	44,00
Suomi Finland	12,00	12,30	23,60	46,00

Arvonlisäys (miljoonaa euroa) 2001, yritysten toimipaikkoja 2001 sekä työlliset ammattiaseman mukaan 2000 kaupunkiluokittain

Ökningen i produktionens förädlingsvärde (miljoner euro) 2001, företagens lokaler 2001 samt sysselsatta enligt yrkesställning 2000 i de olika stadskategorierna

	Arvonlisäys, milj. euroa Förädl.v.ökning, milj. euro	Yritysten toimipaikkoja Företagens verk- samsamhetsställen	Palkansaajia Löntagare	Yrittäjiä ¹ Företagare ¹	Maa- ja metsä- talousyrittäjiä Jord- och skogs- bruksföretagare	Yrittäjiä ² työvoimasta Andelen företagare ² bland arbetskraften
A	40 747	72 102	660 081	40 086	3 339	5,70
B	26 710	58 062	495 156	37 536	10 356	6,90
C	18 829	45 059	341 765	31 020	15 491	8,00
D	12 788	25 907	191 251	17 546	11 615	8,00
E	4 347	12 243	84 463	9 399	12 334	8,90
K	104 194	215 132	1 785 946	136 681	53 770	6,90
Keskukset						
Kärnkommuner	80 352	140 959	1 358 008	78 895	9 395	5,50
Kehyskunnat						
Stadsregion	23 842	74 173	427 938	57 786	44 375	10,90
M	10 417	35 642	190 621	24 935	28 316	10,20
Suomi Finland	114 611	250 774	1 976 567	161 616	82 086	7,30

¹pl. maa- ja metsätalous-yrittäjät. | exkl. jord- o. skogsbruk.

²pl maa- ja metsätalous-yrittäjiä. | exkl. jord- o. skogsbruk.

Toimialarakenne sekä informaatiosektorin työpaikat kaupunkiluokittain 2001

Näringsgrensstrukturen samt jobb (= arbetstillfällen) inom informationssektorn i de olika stadskategorierna 2001

	Työpaikkoja Jobb	Alkutuotanto Primär- produktion	Teollisuus Industri	Yksityiset palvelut Privata tjänster	Julkiset palvelut Offentlig service	Muut Övriga	Informaatio- sektorin työpaikkoja Jobb i infosektorn	Informaatio-sektorin osuus kaikista työpaikoista Infosektorjobbens andel av alla jobb
A	714 789	0,70	13,50	47,70	30,90	7,30	112 937	15,80
B	549 107	2,50	20,20	34,60	33,80	8,90	57 423	10,50
C	389 593	5,20	21,50	31,50	32,60	9,20	17 965	4,60
D	221 353	6,70	32,00	24,80	27,20	9,30	14 056	6,40
E	105 722	14,20	20,00	25,80	30,20	9,70	4 534	4,30
K	1 995 837	3,50	19,20	37,20	31,60	8,50	207 448	10,40
Keskukset								
Kärnkommuner	1 465 804	0,90	17,60	41,50	32,40	7,60	188 328	12,90
Kehyskunnat								
Stadsregion	530 033	10,60	23,80	25,50	29,20	10,90	19 120	3,60
M	239 480	14,80	20,50	24,80	30,00	9,90	6 711	2,80
Suomi Finland	2 235 317	4,70	19,40	35,90	31,40	8,70	214 159	9,60

Keski- ja korkea-asteen opiskelijat ja yli 15-vuotiaiden koulutustaso kaupunkiluokittain 2002

Studierende på medel- och högskolnivå samt utbildningsnivån bland över 15-åringar i de olika stadskategorierna 2002

	Opiskelijat Studerande		Koulutustaso Utbildningsnivå		
	Keskiaste Mellannivå	Korkea-aste Högskolnivå	Perusaste Grundskolnivå	Keskiaste Mellannivå	Korkea-aste Högskolnivå
			%		
A	76 022	94 142	34,40	33,70	31,90
B	78 115	131 387	34,50	38,80	26,70
C	58 371	42 210	40,50	38,10	21,40
D	30 903	12 881	43,40	37,10	19,50
E	17 417	5 455	45,40	38,50	16,10
K	261 881	286 401	37,60	36,90	25,50
Keskukset Kärnkommuner	200 890	278 356	35,00	36,70	28,30
Kehyskunnat Stadsregion	60 991	8 045	42,20	37,20	20,60
M	29 572	4 678	47,50	36,70	15,80
Suomi Finland	291 453	291 079	39,00	36,80	24,20

Informaatiosektorin työpaikat, osuus työpaikoista ja sektorin työpaikkojen jakautuminen tavaroiden valmistukseen, palveluihin ja sisältötuotantoon kaupunkiseuduilla 2001

Jobb (= arbetstillfällen) inom informationssektorn, sektorns andel av alla jobb och sektorns jobs uppdelning i framställning av varor, tjänster och innehåll i stadsregionerna 2001

Kaupunkiseudut Stadsregioner	Informaatiosektorin työpaikkojen jakautuminen		Informationssektorns jobs fördelning		
	Informaatiosektorin työpaikkoja Jobb inom informationssektorn	Osuus työpaikoista Sektorns andel av alla jobb	Tavaroiden valmistus Framställning av varor	Palvelut Tjänster	Sisältötuotanto Innehållsproduktion
			%		
Salo	6 795	23,90	88,40	3,10	8,50
Oulu Uleåborg	14 897	17,90	60,50	20,20	19,40
Helsinki Helsingfors	109 257	16,60	15,00	39,80	45,10
Tampere Tammerfors	17 304	12,60	31,20	29,40	39,40
Jyväskylä	6 518	10,10	15,60	38,90	45,50
Forssa	1 483	9,80	11,90	8,70	79,40
Turku Åbo	10 379	8,00	15,30	29,30	55,40
Kuopio	3 473	7,40	3,80	40,70	55,50
Lohja Lojo	1 501	7,30	59,60	12,70	27,70
Äänekoski	666	7,10	79,30	2,60	18,20